

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

FARG'ONA DAVLAT UNIVERSITETI

TILSHUNOSLIK KAFEDRASI

70230101 - LINGVISTIKA (O'ZBEK TILI) MUTAXASSISLIGI
BITIRUVCHILARI UCHUN FANLARARO

YAKUNIY DAVLAT ATTESTATSIYASI
DASTURI

Bilim sohasi: 200000 – San'at va gumanitar fanlar
Ta'lim sohasi: 230000 – Tillar
Mutaxassislik: 70230101 – Lingvistika (o'zbek tili)

FARG'ONA – 2024

KIRISH

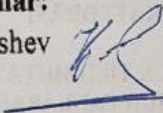
Mazkur dastur O'zbekiston Respublikasi DTS, Kadrlar tayyorlash Milliy Dasturiga asosan Vazirlar Mahkamasining 2017 - yil 20 - iyundagi 393-son Qaroriga muvofiq "Oliy ta'lim muassasalarining magistraturasiga qabul qilish tartibi to'g'risidagi Nizom" asosida tuzildi.

Kadrlar tayyorlash milliy dasturidan kelib chiqqan holda magistrantlarda tilshunoslik sohasining predmeti, fan doirasida o'rganiladigan asosiy masalalarning mazmun mundarijasini belgilash, asosiy yo'nalishlar haqida ma'lumot keltirish, ularga tilning grammatik strukturasi, til va jamiyat, til va tafakkur muammolari o'ta dolzarb.

70230101 – Lingvistika (o'zbek tili) mutaxassisligi bo'yicha dasturni tayyorlashda "Nazariy tilshunoslik masalalari", "Tilshunoslikning dolzarb muammolari", "Pragmalingvistika", "Lingvokulturologiya", "Matn tilshunosligi" fanlari materiallariga tayanildi.

Tuzuvchilar:

N.Qo'ldashev

Farg'ona davlat universiteti Tilshunoslik kafedrası mudiri, f.f.b.f.d. (PhD)

A.Mamajonov

Farg'ona davlat universiteti Tilshunoslik kafedrası professori, filologiya fanlari doktori

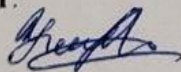
Sh.Iskandarova

Farg'ona davlat universiteti Tilshunoslik kafedrası professori, filologiya fanlari doktori

Taqrizchilar:

N.Uluqov

NamDU professori, filologiya fanlari doktori

H.Usmonova

NamDU professori, filologiya fanlari doktori

Farg'ona davlat universiteti Kengashining 2024-yil «30»- yanvardagi 6-sonli yig'ilishida muhokama etilgan.

Filologiya fakultetining 2023-yil «30» -dekabrdagi navbatdan tashqari bayonnomasi bilan tasdiqlangan.

K I R I S H

Mazkur dastur O‘zbekiston Respublikasi DTS, Kadrlar tayyorlash Milliy Dasturiga asosan Vazirlar Mahkamasining 2017 - yil 20 - iyundagi 393-son Qaroriga muvofiq “Oliy ta’lim muassasalarining magistraturasiga qabul qilish tartibi to‘g‘risidagi Nizom” asosida tuzildi.

Kadrlar tayyorlash milliy dasturidan kelib chiqqan holda magistrantlarda tilshunoslik sohasining predmeti, fan doirasida o‘rganiladigan asosiy masalalarning mazmun mundarijasini belgilash, asosiy yo‘nalishlar haqida ma’lumot keltirish, ularga tilning grammatik strukturasi, til va jamiyat, til va tafakkur muammolari o‘ta dolzarb.

70230101 – Lingvistika (o‘zbek tili) mutaxassisligi bo‘yicha dasturni tayyorlashda “Nazariy tilshunoslik masalalari”, “Tilshunoslikning dolzarb muammolari”, “Pragmalingvistika”, “Lingvokulturologiya”, “Matn tilshunosligi” fanlari materiallariga tayanildi.

Tuzuvchilar:

N.Qo‘ldashev	Farg‘ona davlat universiteti Tilshunoslik kafedrası mudiri, f.f.b.f.d. (PhD)
A.Mamajonov	Farg‘ona davlat universiteti Tilshunoslik kafedrası professori, filologiya fanlari doktori
Sh.Iskandarova	Farg‘ona davlat universiteti Tilshunoslik kafedrası professori, filologiya fanlari doktori

Taqrizchilar:

N.Uluqov	NamDU professori, filologiya fanlari doktori
H.Usmonova	NamDU professori, filologiya fanlari doktori

Farg‘ona davlat universiteti Kengashining 2024-yil «30»- yanvardagi 6-sonli yig‘ilishida muhokama etilgan.

Filologiya fakultetining 2023-yil «30» -dekabrdagi navbatdan tashqari bayonnomasi bilan tasdiqlangan.

70230101 - LINGVISTIKA (O‘ZBEK TILI) MUTAXASSISLIGI
BO‘YICHA YAKUNIY DAVLAT ATTESTATSIYASI
O‘TKAZILADIGAN FANLAR TARKIBI

NAZARIY TILSHUNOSLIK MASALALARI
fanining mazmuni

Nazariy tilshunoslik masalalari kursiga kirish. Fanning maqsadi va vazifasi. Til va nutq antinomiyasi. Til strukturasi va funksiyasi. Tilning belgilik xususiyatlari. Til birliklarining belgisiz xususiyatlari. Til ochiq va dinamik sistema sifatida. Morfologik sathning ikki tipi. Sintaktik sath birliklari. Tilning leksik-semantik sathi. Til strukturasi nazariyasi. Izomorfizm. Til sathlari ierarxiyasi. Nutqiy sistemaning struktur xususiyatlari. Empirik va ratsional bilishda til va tafakkur munosabati. Til va ruhiy faoliyat.

NAZARIY TILSHUNOSLIK MASALALARI
fanidan savollar:

1. Nazariy tilshunoslik masalalari kursiga kirish.
2. Fanning maqsadi va vazifasi.
3. Til va nutq antinomiyasi.
4. Til strukturasi va funksiyasi.
5. Tilning belgilik xususiyatlari.
6. Til birliklarining belgisiz xususiyatlari.
7. Til ochiq va dinamik sistema sifatida.
8. Morfologik sathning ikki tipi.
9. Sintaktik sath birliklari.
10. Tilning leksik-semantik sathi.
11. Til strukturasi nazariyasi. Izomorfizm.
12. Til sathlari ierarxiyasi.
13. Nutqiy sistemaning struktur xususiyatlari.
14. Empirik va ratsional bilishda til va tafakkur munosabati.
15. Til va ruhiy faoliyat.
16. Fonetika.
17. An'anaviy va sistemaviy tilshunoslik munosabati masalalari.
18. An'anaviy yo'nalishlar.
19. Yangi yo'nalishlar.
20. Fonetika va fonologiya muammolari.
21. So'z yasalishi muammolari.
22. Morfemika muammolari.
23. Leksikologiya muammolari.
24. Lingvistikada maydon nazariyasi.
25. Morfologiya.
26. So'z turkumlari talqini.
27. Mustaqil so'zlar.
28. Yordamchi so'zlar talqini.

29. Sintaksis.
30. Yangi qarashlar.
31. Gap bo'laklari talqini.
32. Binar va trenar tamoyillar.
33. Mazmuniy sintaksis.
34. Lingvistik ta'limotlar tarixi.
35. Struktur tilshunoslikning asoslari va yo'nalishlari.
36. Lingvistik nisbiylik nazariyasi.
37. Jahon tilshunosligidagi yangi yo'nalishlar.
38. O'zbek ilmiy tilshunosligining rivojlanishi.
39. Tilshunoslik fani nimalarni o'rganadi?
40. «Tilshunoslik nazariyasi» kursining vazifasi nimalardan iborat?
41. Til va tilshunoslik fanining vazifasi nimada?
42. Tilshunoslik tarixi o'z oldiga qanday masalalarni qo'yadi?
43. Umumiylik-xususiylilik dialektikasi nima?
44. Tilshunoslikda qanday falsafiy muammolar mavjud?
45. Lingvopoetika sohasining muammolari nimada?
46. Psixolingvistika qanday yo'nalish sanaladi?
47. Psixolingvistik yo'nalish vakillari asosan nimaga e'tibor qaratganlar?
48. Etnolingvistikaning o'rganish obyekti qanday?
49. Sotsiolingvistika sohasining muammolari nimada?
50. Paralingvistika tilshunoslikning qanday sohasi hisoblanadi?
51. Tilshunoslik sohasi qaysi tabiiy sohalar bilan aloqador?
52. Matematik lingvistika nima?
53. Lingvistika va tibbiyot sohasining aloqasi nimalarda ko'rinadi?
54. Lingvistika kimyo fani bilan qanday bog'lanadi?
55. Atom-molekulyar ta'limot tilshunoslikka qanday ta'sir etgan?
56. Valentlik nazariyasi nima?
57. Valentlikning qanday turlari bor?
58. Tilshunoslikning fizika bilan munosabati?
59. Mazmuniy maydon va leksik-semantik guruhlarining farqi nimada?
60. Lingvistik maydonning qanday turlari bor?
61. Ideografik lug'atlarning xususiyatlari nimada?
62. Arab tilshunosligining paydo bo'lish asoslari nimada?
63. Arab madaniyati nomi ostida qanday faoliyat yuzaga chiqqan?
64. Abu Rayhon Beruniyning qarashlari?
65. Ibn Sinoning lingvistika sohasidagi xizmatlari?
66. Mahmud Koshg'ariy faoliyati nimalar bilan belgilanadi?
67. M.Zamaxshariyning lingvistika sohasidagi xizmatlari nimada?
68. Alisher Navoiyning falsafiy qarashlari haqida nimalarni bilasiz?
69. Navoiyning so'z xususidagi qarashlari nimadan iborat edi?
70. Jahon tilshunosligida mantiqiy yo'nalish qay asosda shakllangan?
71. "Por-Royal grammatikasi"ning tilshunoslik tarixidagi o'rni nimada?
72. "Por-Royal grammatikasi" mualliflarining xizmatlari nimada ko'rinadi?

NAZARIY TILSHUNOSLIK MASALALARI
fanidan
Asosiy darslik va o'quv qo'llanmalar

№	Muallif	Adabiyot nomi	Nashr yili
1	Dadaboev H.	Tilshunoslik nazariyasi va metodologiyasi.	- Toshkent, 2004
2	Xolmanova Z.	Tilshunoslikka kirish	-Toshkent, 2007.
3	Nurmonov A., Iskandarova SH.	Tilshunoslik nazariyasi	Toshkent: Fan, 2008.
4	Nurmonov A.	Tanlangan asarlar. 3 jildli.	Toshkent: Akademnashr, 2012.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажакимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга кураимиз. Мазкур китобдан Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг 2016 йил 1 ноябрдан 24 ноябрга қадар Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳри сайловчилари вакиллари билан ўтказилган сайловолди учрашувларида сўзлаган нутқлари ўрин олган. /Ш.М.Мирзиёев. – Тошкент: “Ўзбекистон”, 2017. – 488 б
2. Мирзиёев Ш.М. Танқидий таҳлил, қатъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик – ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қондаси бўлиши керак. Мамлакатимизни 2016 йилда ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг асосий якунлари ва 2017 йилга мўлжалланган иқтисодий дастурнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамасининг кенгайтирилган мажлисидаги маъруза, 2017 йил 14 январ. – Тошкент : Ўзбекистон, 2017. – 104 б.
3. Abduazizov A., Sheremetova A. Общие языкознание. – Т. 2004.
4. Nurmonov A. Struktur tilshunoslik: ildizlari va yo'nalishlari. Andijon. 2006.
5. Nurmonov A. O'zbek tilshunosligi tarixi. Toshkent, 2002.
6. Mahmudov N., Nurmonov A. O'zbek tilining nazariy grammatikasi. Sintaksis. Toshkent: O'qituvchi, 1995.
7. Nurmonov A. va boshqalar. O'zbek tilining nazariy grammatikasi.

Elektron ta'lim resurslari

1. <http://www.ziyounet.uz>
2. <http://www.edu.uz>
3. www.dersimiz.com
4. www.altinmiras.com
5. www.thinsan.com

“TILSHUNOSLIKNING DOLZARB MUAMMOLARI”

fanining mazmuni

An'anaviy va sistemaviy tilshunoslik munosabati masalalari. An'anaviy yo'nalishlar. Yangi yo'nalishlar. Fonetika va fonologiya muammolari. So'z yasalishi muammolari. Morfemika muammolari. Leksikologiya muammolari. Lingvistikada maydon nazariyasi. Morfologiya. So'z turkumlari talqini. Mustaqil so'zlar. Yordamchi so'zlar talqini. Sintaksis. Yangi qarashlar. Gap bo'laklari talqini. Binar va trenar tamoyillar. Mazmuniy sintaksis. Lingvistik ta'limotlar tarixi. Struktur tilshunoslikning asoslari va yo'nalishlari. Lingvistik nisbiylik nazariyasi. Jahon tilshunosligidagi yangi yo'nalishlar. O'zbek ilmiy tilshunosligining rivojlanishi.

TILSHUNOSLIKNING DOLZARB MUAMMOLARI

fanidan savollar:

1. Fe'l va uning UGMsi.
2. Grammatik ma'no va grammatik shakl.
3. So'z turkumlari va ularni tasniflash tamoyillari.
4. So'zlarning semantik va morfologik tasnifi.
5. So'z turkumlari transpozitsiyasi.
6. So'zlarning sintaktik shakllari.
7. Kesimlik kategoriyasi.
8. Grammatik shakl va uning turlari.
9. Yordamchi so'zlar
10. So'z-gaplar
11. Grammatik kategoriya tushunchasi.
12. Yordamchi so'zning "oraliq uchinchi" tabiatiga egaligi.
13. Sonning otlashuvi
14. Yordamchi so'zlarning o'rganilish tarixi.
15. Bog'lovchi va uning shakliy ko'rinishlari.
16. Otning morfologik belgilari va tasniflovchi kategoriyalari
17. Fe'l tasniflovchi kategoriyalari.
18. Grammatik kategoriya.
19. Fe'llarning vazifadosh shakllari.
20. Fe'lning nisbat kategoriyasi
21. Bo'lishli-bo'lishsizlik kategoriyasi.
22. So'zlarning semantik va morfologik tasnifi.
23. Sintaksis kursining vazifalari nimalardan iborat?
24. Sintaksisning boshqa til bo'limlari bilan aloqasi.
25. Sintaktik birliklar qaysilar?
26. Sintaktik munosabat deganda nimani tushunasiz?
27. «Sintaktik konstruktsiya» atamasini izohlang.
28. Sintaktik qurilish va ularning ko'rinishlari.
29. Sintaktik aloqa haqida gapiring.

30. Sintaktik vositalarga nimalar kiradi?
31. Sintaktik stilistika nimani o'rganadi?
32. Gapda so'zlar qanday usullar bilan bog'lanadi?
33. Gap deb nimaga aytiladi?
34. Predikativlik nima?
35. Gapning asosiy logik-grammatik belgisi deganda nimalar tushuniladi?
36. Gapning ifoda asosi nima?
37. Gaplar qanday tasnif etiladi?
38. Bir bosh bo'lakli gap deb nimaga aytiladi?
39. Bir bosh bo'lakli gap turlarini sanang.
40. Ega tarkibli gap deganda nimani tushunasiz?
41. Shaxsi topilmas gaplarni tushuntiring.
42. Shaxsi noma'lum gapga misollar keltiring.
43. Qo'shma gap va uning turlari.
44. Til va nutq hodisalari?
45. Til sathlari?
46. Lingvistik munosabatlar?
47. Metod va metodologiya haqida nimani bilasiz?
48. Bilish usullari qaysilar: amaliy va nazariy bilishning mohiyati nimada?
49. Lingvistik metodlar qanday metodlar?
50. An'anaviy metodlarga qaysi metodlar mansub? Ularni izohlang.
51. Struktur metodlarning o'ziga xosligi nimada?
52. Distributiv tahlil metodi?
53. Bevosita ishtirokchilar metodi qanday?
54. Transformatsiya metodining xususiyatlari nimada?

TILSHUNOSLIKNING DOLZARB MUAMMOLARI **fanidan**

Asosiy darsliklar va o'quv qo'llanmalar

№	Muallif	Adabiyot nomi	Nashr yili
1	Dadaboev H.	Tilshunoslik nazariyasi va metodologiyasi.	- Toshkent, 2004
2	Xolmanova Z.	Tilshunoslikka kirish	-Toshkent, 2007.
3	Nurmonov A., Iskandarova SH.	Tilshunoslik nazariyasi	Toshkent: Fan, 2008.
4	Nurmonov A.	Tanlangan asarlar. 3 jildli.	Toshkent: Akademnashr, 2012.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажакимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга курамыз. Мазкур китобдан Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг 2016 йил 1 ноябрдан 24 ноябрга қадар Қорақалпоғистон Республикаси,

вилоятлар ва Тошкент шаҳри сайловчилари вакиллари билан ўтказилган сайловолди учрашувларида сўзлаган нутқлари ўрин олган. /Ш.М.Мирзиёев. – Тошкент: “Ўзбекистон”, 2017. – 488 б

2. Мирзиёев Ш.М. Танқидий таҳлил, қатъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик – ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қондаси бўлиши керак. Мамлакатимизни 2016 йилда ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг асосий якунлари ва 2017 йилга мўлжалланган иқтисодий дастурнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамасининг кенгайтирилган мажлисидаги маъруза, 2017 йил 14 январ. – Тошкент : Ўзбекистон, 2017. – 104 б.

3. Abdurazizov A., SHeremetova A. Obshche yazykoznanie. – T. 2004.

4. Nurmonov A. Struktur tilshunoslik: ildizlari va yo‘nalishlari. Andijon. 2006.

5. Nurmonov A. O‘zbek tilshunosligi tarixi. Toshkent, 2002.

6. Mahmudov N., Nurmonov A. O‘zbek tilining nazariy grammatikasi. Sintaksis. Toshkent: O‘qituvchi, 1995.

7. Nurmonov A. va boshqalar. O‘zbek tilining nazariy grammatikasi.

Elektron ta’lim resurslari

1. <http://www.ziyounet.uz>

2. <http://www.edu.uz>

3. www.dersimiz.com

4. www.altinmiras.com

5. www.thinsan.com

“LINGVOKULTUROLOGIYA”

fanining mazmuni

Fanning nazariy mashg‘ulotlari mazmuni. Til, madaniyat va inson. Tilshunoslikda “paradigma” tushunchasi. Tilshunoslikda paradigmalarning o‘zgarishi masalasi. Paradigmalarning qiyosiy-tarixiy, sistem-struktur va antropotsentrik turlari. Bilimlarning yangi antropotsentrik paradigmasi va uning lingvokulturologiyadagi o‘rni. Lingvokulturologiyaning boshqa fanlar orasidagi maqomi. Lingvokulturologiyaning etnolingvistika, sotsiolingvistika va etnopsixolingvistika bilan chambarchas bog‘liqligi.

Madaniyat va uning o‘rganilishi. Lingvokulturologiya tarixi va nazariy asoslari. Lingvokulturologiyaning tadqiqot ob’ekti, predmeti, maqsadi va vazifalari. Lingvokulturologiya metodologiyasi va metodlari. Lingvokulturologiyaning asosiy tushunchaviy-terminologik apparati. Til va madaniyat. Til va madaniyatning o‘zaro aloqasi. Fanda “til-madaniyat” masalasining o‘rganilishi: V. fon Gumboldtning “til-madaniyat” haqidagi lingvistik ta’limoti. E. Sepir, B. Uorf, K. Fossler, F. de Sossyurlarning til va madaniyatning o‘zaro aloqadorligi xususidagi qarashlari. Madaniyat haqidagi tasavvurlarning tilda namoyon bo‘lish usullari. Olamning lisoniy manzarasi. Olamning konseptual manzarasi. “Geshtalt” tushunchasi.

Lingvomadaniy birliklarning tahlili. Metafora – madaniyatning ko‘rsatkichi. Madaniy makondagi ramz va stereotip hodisalari. Lingvomadaniyatda lakuna muoammosi. Paremalarning lingvomadaniy jihatlari. Insonning til va madaniyatdagi o‘rni. Inson – milliy mentallik va til

egasi. Til kommunikatsiya va fikrlarni ifodalash vositasi. Insonning adabiy janrlarda tadqiqotning asosiy ob'ekti ekanligi. Turli millat vakillarining o'ziga xos avtoportreti. Til inson shaxsini aniqlashda muhim vositalardan biri. Lisoniy shaxs. Lisoniy shaxsni shakllantiruvchi omillar. YU.N. Karaulovning lisoniy shaxs haqidagi qarashlari. Lisoniy shaxs mohiyatining tarkibiy qismlari: qadriyat, madaniyat, individuallik. Erkak va ayolning jamiyat, madaniyat hamda tildagi o'rni. Madaniyatda "erkak – ayol" ziddiyati. Ayol va erkak ramzlari. Madaniyat va tildagi gender kategoriyasi. Ayol va erkaklar nutqining ijtimoiy tabiati va o'ziga xos xususiyatlari. Mif, folklor va tilda inson obrazi.

LINGVOKULTUROLOGIYA

fanidan savollar:

1. Madaniyat va uning o'rganilishi.
2. Lingvokulturologiya tarixi va nazariy asoslari.
3. Lingvokulturologiyaning tadqiqot ob'ekti, predmeti, maqsadi va vazifalari.
4. Lingvokulturologiya metodologiyasi va metodlari.
5. Lingvokulturologiyaning asosiy tushunchaviy-terminologik apparati.
6. Til va madaniyat.
7. Til va madaniyatning o'zaro aloqasi.
8. Fanda "til-madaniyat" masalasining o'rganilishi: V. fon Gumboldtning "til-madaniyat" haqidagi lingvistik ta'limoti. E. Sepir, B. Uorf, K. Fossler, F. de Sossyurlarning til va madaniyatning o'zaro aloqadorligi xususidagi qarashlari.
9. Madaniyat haqidagi tasavvurlarning tilda namoyon bo'lish usullari.
10. Olamning lisoniy manzarasi.
11. Olamning konseptual manzarasi.
12. "Geshtalt" tushunchasi.
13. Lingvokulturologiya nima?
14. F. Sossyurning "Umumiy lingvistika kursi" asari?
15. Funksional lingvistika. Praga strukturalizmi?
16. Glossematika?
17. Amerika strukturalizmi?

LINGVOKULTUROLOGIYA

fanidan

Asosiy darsliklar va o'quv qo'llanmalar

№	Muallif	Adabiyot nomi	Nashr yili
1	Sayfullaeva R. va b.	Hozirgi o'zbek adabiy tili. (Darslik)	- Toshkent, 2010
2	Rahmatullaev SH.	Hozirgi adabiy o'zbek tili	- Toshkent, 2006

3	Shoabdurahmonov Sh., Asqarova M. v.b.	Hozirgi o'zbek adabiy tili. 1-qism.	T.: O'qituvchi. 1980.
4	Tursunov U., Muxtorov J., Rahmatullaev Sh.	Hozirgi o'zbek adabiy tili	T.: O'qituvchi, 1992.
5	Abduazizov A.	O'zbek tili fonologiyasi va morfologiyasi	- Toshkent, 1994.
6		O'zbek tili grammatikasi. I jild	T.: "Fan", 1975. I jild, T.: "Fan", 1976. II jild.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажакимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга қураимиз. Мазкур китобдан Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг 2016 йил 1 ноябрдан 24 ноябрга қадар Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳри сайловчилари вакиллари билан ўтказилган сайловолди учрашувларида сўзлаган нутқлари ўрин олган/Ш.М.Мирзиёев. – Тошкент: “Ўзбекистон”, 2017. – 488 б
2. Мирзиёев Ш.М. Танқидий таҳлил, қатъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик – ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қондаси бўлиши керак. Мамлакатимизни 2016 йилда ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг асосий яқунлари ва 2017 йилга мўлжалланган иқтисодий дастурнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамасининг кенгайтирилган мажлисидаги маъруза, 2017 йил 14 январ / Ш.М. Мирзиёев. – Тошкент : Ўзбекистон, 2017. – 104 б.
3. Morfologiya. Toshkent: YAngi asr avlodi. 2001.
4. Ne'matov H., Rasulov R. O'zbek tili sistem leksikologiyasi asoslari. Toshkent: O'qituvchi, 1995.

Elektron ta'lim resurslari

1. <http://www.ziynet.uz>
2. <http://www.edu.uz>
3. <http://www.filologiya.uz>

“MATN TILSHUNOSLIGI” fanining mazmuni

Matn tilshunosligining maxsus o'rganilishi. Til birligi. Gap tushunchasi. Til tizimida matn sathi. Nutqning emotsionalligi va ekspressivligini ifodalovchi vositalar. Matn - kommunikatsiyaning asosiy birligi. Matnning aktual bo'linishi: matnda tema va rema munosabati. Matn turlari. Uyg'ur yozuvi obidalari. Eski o'zbek yozuvi matnlari. XIV-XV asr matnlari. XIX asr matnlari. XX asr o'zbek tili matnlari.

MATN TILSHUNOSLIGI fanidan savollar:

1. Matn tilshunosligining maxsus o'rganilishi.
2. Til birligi.
3. Gap tushunchasi.
4. Til tizimida matn sathi.
5. Nutqning emotsionalligi va ekspressivligini ifodalovchi vositalar.

6. Matn - kommunikatsiyaning asosiy birligi.
7. Matnning aktual bo'linishi: matnda tema va rema munosabati.
8. Matn turlari. Uyg'ur yozuvi obidalari. Eski o'zbek yozuvi matnlari.
9. XIV-XV asr matnlari. XIX asr matnlari. XX asr o'zbek tili matnlari.

MATN TILSHUNOSLIK
fanidan
Asosiy darsliklar va o'quv qo'llanmalar

№	Muallif	Adabiyot nomi	Nashr yili
1	Sirojiddinov Sh., Umarova S.	O'zbek matnshunosligi qirralari	- T.: Akademnashr, 2015
2	Sirojiddinov Sh.	Adabiy manbashunoslik va matnshunoslik	- Toshkent, 2018.
3	Sodiqov Q.	Matnshunoslik va manbashunoslik asoslari	- Toshkent: Toshkent davlat Sharqshunoslik instituti, 2017. 216 b
4	Jo'raboyev O.	Matnning matnosti sirlari	- Toshkent: Tamaddun 2017. 199 b

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажакимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга қурамыз. Мазкур китобдан Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг 2016 йил 1 ноябрдан 24 ноябрга қадар Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳри сайловчилари вакиллари билан ўтказилган сайловолди учрашувларида сўзлаган нутқлари ўрин олган. /Ш.М.Мирзиёев. – Тошкент: “Ўзбекистон”, 2017. – 488 б
2. Мирзиёев Ш.М. Танқидий таҳлил, қатъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик – ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қондаси бўлиши керак. Мамлакатимизни 2016 йилда ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг асосий яқунлари ва 2017 йилга мўлжалланган иқтисодий дастурнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамасининг кенгайтирилган мажлисидаги маъруза, 2017 йил 14 январ / Ш.М. Мирзиёев. – Тошкент : Ўзбекистон, 2017. – 104 б.
3. Alisher Navoiy. Hayrat-ul-abror. Ilmiy tanqidiy matn. (Tuzuvchi: Porso Shamsiev), –T.: Fan, 1970.
4. Zohidov R. “Sabotul ojizin” asari manbalari, sharhlari va ilmiy tanqidiy matnini kompleks o'rganish muammolari –T.:Muharrir, 2015.
5. Zufarov T. Xat ta'limi. –T.: Meriyus, 2010.
6. Ismoilov M. Hujjatshunoslik va Markaziy Osiyo diplomatikasi. O'quv qo'llanma. – T.: Akademnashr, 2010.
7. Ishoqov F. Gulxaniyning “Zarbulmasal” asari. T.: “Fan”, 1976.
8. Yo'ldoshev Ibrohim. O'zbek kitobatchilik terminologiyasi. – T.: Fan, 2004.
9. Yo'ldoshev M. Badiiy matn lingvopoetikasi. T.: Fan, 2008.

10. Karimov B. Adabiyotshunoslik metodologiyasi. T.: Muharrir, 2011.

Elektron ta’lim resurslari

1. <http://www.ziynet.uz>
2. <http://www.edu.uz>
3. www.dersimiz.com
4. www.literature.uz
5. www.kutubxona.uz

“PRAGMALINGVISTIKA”

fanining mazmuni

Lingvistik belgining umumsemiologik tabiati. Lingvistik pragmatikaning amaliy shakllanishi. Lingvistik pragmatikaning nazariy shakllanishi. Lingvistik pragmatikaning umumiy masalalari. Lingvistik pragmatikaning xususiy masalalari. Pragmalingvistika haqida nazariyalar. Olmosh va atoqli otlarning pragma-semantik tabiati. Pragmalingvistikaning til sathlariaro munosabati Pragmatika va semiotika.

PRAGMALINGVISTIKA

fanidan savollar:

1. Lingvistik belgining umumsemiologik tabiati.
2. Lingvistik pragmatikaning amaliy shakllanishi.
3. Lingvistik pragmatikaning nazariy shakllanishi.
4. Lingvistik pragmatikaning umumiy masalalari.
5. Lingvistik pragmatikaning xususiy masalalari.
6. Pragmalingvistika haqida nazariyalar.
7. Olmosh va atoqli otlarning pragma-semantik tabiati.
8. Pragmalingvistikaning til sathlariaro munosabati
9. Pragmatika va semiotika.

PRAGMALINGVISTIKA

fanidan

Asosiy darslik va o‘quv qo‘llanmalar

№	Muallif	Adabiyot nomi	Nashr yili
1.	Abdurahmonov G‘., Shukurov Sh., Mahmudov Q.	O‘zbek tilining tarixiy grammatikasi	–T., “O‘qituvchi”, 2008.
2.	Tursunov U. O‘rinboev B. Aliev A.	O‘zbek adabiy tili tarixi	- T. O‘qituvchi. 1994.
3.	Isxoqov F.	Eski o‘zbek tili va yozuvi	- T., O‘qituvchi. 1995.
4.	Muxtorov J., Sanaqulov	O‘. O‘zbek adabiy tili tarixi	- T. O‘qituvchi. 1995.
5.	Rafiev A.	Turkiy tillarning qiyosiy-tarixiy grammatikasi	-Toshkent 2004.
6.	M.Hakimov	O‘zbek pragmalingvistikasi asoslari	-T., “Akademnashr” 2013

Qo‘shimcha adabiyotlar

1. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажакимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга курамыз. Мазкур китобдан Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг 2016 йил 1 ноябрдан 24 ноябрга қадар Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳри сайловчилари вакиллари билан ўтказилган сайловолди учрашувларида сўзлаган нутқлари ўрин олган. /Ш.М.Мирзиёев. – Тошкент: “Ўзбекистон”, 2017. – 488 б
2. Мирзиёев Ш.М. Танқидий таҳлил, қатъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик – ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қондаси бўлиши керак. Мамлакатимизни 2016 йилда ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг асосий якунлари ва 2017 йилга мўлжалланган иқтисодий дастурнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамасининг кенгайтирилган мажлисидаги маъруза, 2017 йил 14 январ / Ш.М. Мирзиёев. – Тошкент : Ўзбекистон, 2017. – 104 б.
3. Ashirboyev S., Azimov I.,Rahmatov M., G‘oziyev A. Eski o‘zbek tili va yozuvi praktikumi. T. 2006.
4. Abduazizov A., SHeremetova A. Общее языкознание. – Т. 2004.

Elektron ta’lim resurslari

1. www.pedagog.uz
2. www.ziyonet.uz
3. www.edu.uz
4. www.dersimiz.com

BAHOLASH MEZONI

70230101 - Lingvistika (o‘zbek tili) mutaxassisligi bo‘yicha yakuniy davlat attestatsiyasi umumiy ballari quyidagilardan tashkil topadi:

- yakuniy davlat attestatsiyasi 70230101 - Lingvistika (o‘zbek tili) mutaxassisligi bo‘yicha bilim darajasini belgilovchi “Nazariy tilshunoslik masalalari”, “Tilshunoslikning dolzarb muammolari”, “Lingvokulturologiya”, “Matn tilshunosligi”, “Pragmalingvistika” fanlaridan davlat attestatsiyasi ko‘p variantli yozma shaklda o‘tkaziladi. “Yozma” variantlarning har bir savol uchun javob 20 ball bilan baholanadi.

Davlat attestatsiyasida har bir yozma javoblar quyidagi mezon asosida baholanadi:

- berilgan savolga to‘g‘ri va to‘liq javob yozilsa, savolning mazmuni, mohiyati to‘g‘ri va izchil yoritilsa, shuningdek, ijodiy yondashilsa, javobda mantiqiy yaxlitlikka erishilsa o‘zlashtirish ko‘rsatkichi **17,2 - 20 ball** oralig‘ida baholanadi;
- berilgan savolga to‘g‘ri javob yozilsa, savolning mazmuni to‘liq yoritilgan bo‘lsa, o‘zlashtirish ko‘rsatkichi **14,1 – 17,1 ball** oralig‘ida baholanadi;
- berilgan savolga og‘zaki javob noto‘g‘ri yoki yuzaki yozilgan bo‘lsa, biroq berilgan savolning mazmuni to‘liq yoritilmagan bo‘lsa, o‘zlashtirish ko‘rsatkichi

12-14 ball oralig'ida baholanadi;

- berilgan savolga javob noto'g'ri yoki yuzaki javob berilsa, qo'yilgan masalaning mohiyati mazmuni ochib berilmasa, unda o'zlashtirish ko'rsatkichi **0 - 11,9 ball** oralig'ida baholanadi. **(17,2-20 ball - a'lo, 14,1-17,1 ball - yaxshi, 12-14 ball - qoniqarli, 0-11,9 ball - qoniqarsiz).**

5 ta savolga umumiy 100 ballik mezonda baholanadi umumiy bahoni quydagi konvertatsiyon jadval orqali bahoga o'tkaziladi.

II. 70230101 - Lingvistika (o'zbek tili) mutaxassisligi bitiruvchi magistrantlari uchun umumkasbiy va ixtisoslik fanlaridan Davlat attestatsiyasi test sinovi shaklida o'tkazish tartibi va baholash mezonlari

Umumkasbiy va ixtisoslik fanlari bo'yicha o'tkaziladigan Davlat attestatsiyasi "Nazariy tilshunoslik masalalari", "Tilshunoslikning dolzarb muammolari", "Lingvokulturologiya", "Matn tilshunosligi", "Pragmalingvistika" fanlaridan ko'p variantli test sinovi shaklida o'tkazilsa har bir variant 100 ta yoki 50 ta test savollaridan iborat bo'ladi. Test sinovini baholash 5 ballik tizim asosida amalga oshiriladi.

Baholash usullari	Test topshiriqlari, yozma ish, tahlil uchun misollar, taqdimotlar
Baholash mezonlari	5 (a'lo) – fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtira olish; – fanga oid ko'rsatkichlarni tahlil qilishda ijodiy fikrlay olish; – o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish; – o'rganilayotgan jarayonga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash va ularga to'la baho berish; – tahlil natijalari asosida vaziyatga to'g'ri va xolisona baho berish; – o'rganilayotgan jarayonlarni analitik jadvallar orqali tahlil etish va tegishli qarorlar qabul qilish. 4 (yaxshi) – o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish; – tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish; – o'rganilayotgan jarayonga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash va ularga to'la baho berish; – o'rganilayotgan jarayonlarni jadvallar orqali tahlil etish va tegishli qarorlar qabul qilish. 3 (qoniqarli)

	– o'rganilayotgan jarayonga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash va ularga to'la baho berish; – o'rganilayotgan jarayonlarni analitik jadvallar orqali tahlil etish. – qaror qabul qilish haqida umumiy biliga ega bo'lish 2 (qoniqarsiz) –o'tilgan fanning nazariy va uslubiy asoslarini bilmaslik; o'tilayotgan fan qonuniyatlarini o'zlashtirishmaslikni bilmaslik
--	--

Daraja	5 ballik tizim (baho)	O'zlash-tirish foizda	An'anaviyda	Baholash mezonlari
O'quv boshqarma uchun		Professor-o'qituvchi uchun		
A+	4,51-5,0	91 - 100	A'lo	Talaba materialni mustaqil ravishda tez o'zlashtiradi: xatolarga yo'l qo'ymaydi; mashg'ulotlarda faol ishtirok etadi; savollarga to'liq va aniq javob beradi.
A	4,3-4,5	86-90		talaba materiallarni mustaqil ravishda o'zlashtiradi: xatolarga yo'l qo'ymaydi; savollarga to'liq va aniq javob beradi.
B+	4,05-4,29	81-85	Yaxshi	talaba materiallarni yaxshi o'zlashtirgan, uni mantiqiy ifoda eta oladi; mashg'ulotlarda faol ishtirok etadi; savollarga to'liq va aniq javob beradi, biroq uncha jiddiy bo'lmagan xatolarga yo'l qo'yadi.
B	3,51 - 4,04	71-80		talaba materiallarni yaxshi o'zlashtirgan, savollarga to'liq va aniq javob beradi, biroq uncha jiddiy bo'lmagan xatolarga yo'l qo'yadi.
S+	3,3 - 3,5	66-70	Qoniqarli	asosiy materiallarni biladi, biroq aniq ifoda etishga qiynaladi; savollarga javob berishda aniqlik va to'liqlik yetishmaydi; materiallarni taqdim etishda ayrim xatoliklarga yo'l qo'yadi; kommunikatsiya jarayonida qiyinchilik sezadi.
S	3,0 - 3,29	60-65		asosiy materiallarni biladi, biroq aniq ifoda etishga qiynaladi; savollarga javob berishda aniqlik va to'liqlik yetishmaydi; materiallarnn

				taqdim etishda ayrim xatoliklarga yo'l qo'yadi;
F	3,0 dan kam	59 dan past	Qoniqarsiz	materiallarni o'zlashtirmagan; savollarga javob bera olmaydi; mashg'ulotlarda ishtirok etmaydi

ESLATMA: Yakuniy davlat attestatsiyasi jarayonida qo'yilgan bahodan norozi bo'lgan bitiruvchilar yakuniy davlat attestatsiyasi ballari e'lon qilingan kundan e'tiboran uch kun muddat ichida appelyatsiya komissiyasiga murojaat qilishga haqli. Yakuniy davlat attestatsiya komissiyasi va magistrant o'rtasida baholash ballari bo'yicha yuzaga kelishi mumkin bo'lgan muammolar maxsus appelyatsiya komissiyasi tomonidan ko'rib chiqiladi hamda DAK raisi bilan kelishilgan holda xulosa qilinadi.